

Sygn. akt III AUa 667/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2015 r. w Szczecinie

sprawy (...) Spółki Akcyjnej w G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

przy udziale zainteresowanego K. B.

o wysokość składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji płatnika składek

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 czerwca 2014 r. sygn. akt VI U 275/14

1. oddała apelację,
2. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział wG. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Romana Mrotek

III A Ua 667/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. ustalił wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne K. B. zatrudnionego na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Spółka Akcyjna w G. w wymienionych okresach przy uwzględnieniu świadczeń wypłaconych Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wskazując, że świadczenia te przyznano z pominięciem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanego jako osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

W odwołaniu od powyższych decyzji płatnik składek (...) Spółka Akcyjna w G. wniósł o jej zmianę i orzeczenie, że wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zainteresowanego, jako pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę u płatnika składek nie ulega podwyższeniu o wysokość świadczeń socjalnych wypłacanych zainteresowanemu w latach 2009-2011 z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, a także o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zaskarżonej decyzji odwołujący się zarzucił naruszenie prawa materialnego tj. przepisu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106) przez przyjęcie, iż świadczenia wypłacone pracownikowi z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowią podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, a w konsekwencji na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego podtrzymując argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Zainteresowany pracownik nie zajął stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (punkt I) oraz zasądził od płatnika składek (...) Spółki Akcyjnej w G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Zainteresowany K. B. w latach 2009-2011 był pracownikiem firmy (...) S.A. w G., który był uprawniony do korzystania ze świadczeń ZFŚS. W firmie tej od 2004 r. obowiązuje Zakładowy Regulamin Świadczeń Socjalnych, uzgodniony z działającymi wcześniej w zakładzie związkami zawodowymi, a obecnie z przedstawicielami załogi. Zgodnie z pkt IV § 8 załącznika nr 4 do regulaminu wynagradzania, do korzystania ze świadczeń Funduszu uprawnieni są, między innymi, pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Pkt V § 9-2c regulaminu stanowi, że środki funduszu mogą być przeznaczone na finansowanie (dofinansowanie) świadczeń okolicznościowych na rzecz osób uprawnionych (świadczenia rzeczowe z okazji świąt lub podobnych okazji). Na podstawie § 11-13 tego regulaminu decyzja o przyznaniu lub odmowie przyznania środków z Funduszu podejmowana jest przez Kierownika Zakładu w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi lub pracownikiem (pracownikami) i jest uzależniona od: sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej; wielkości uzyskanej już przez osobę uprawnioną pomocy z Funduszu; możliwości finansowych Funduszu określonych w rocznym planie działalności socjalnej; ilości złożonych przez osoby uprawnione wniosków. Wszystkie osoby uprawnione do korzystania z funduszu, mogą składać wnioski zarówno dla siebie, jak i dla innych osób uprawnionych. Dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu stanowi podstawę do obliczenia ulgowych świadczeń. Oświadczenie to winno zawierać wszelkie dochody brutto uzyskiwane przez wspólnie zamieszkujące i prowadzące wspólne gospodarstwo domowe osoby w rodzinie z okresu trzech miesięcy poprzedzających miesiąc, w którym złożono wniosek. Wniosek taki powinien określać cel, na który ma być przeznaczona pomoc Funduszu oraz termin jej wykorzystania. Decyzja powinna zostać wydana w terminie 7 dni od wpłynięcia wniosku, a decyzja odmowna musi zawierać uzasadnienie.

W wyniku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. uznał, że płatnik w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodu – bonusu finansowego z okazji świąt bożonarodzeniowych, wielkanocnych oraz nowego roku szkolnego, osiągniętego przez ubezpieczonych i finansowanego ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W 2009 roku został przyjęty plan działalności socjalnej zatwierdzony przez Prezesa płatnika (Dyrektora oddziału) i przedstawicieli załogi. Według uzgodnień świadczenia okolicznościowe dla pracowników miały zostać wypłacone z okazji Wielkanocy, rozpoczęcia roku szkolnego i Bożego Narodzenia według kryterium stażu pracy, tj. dla pracujących do 0,5 roku – 100 zł, dla pracujących od 0,5 roku do 1 roku 200 zł i dla pracujących powyżej 1 roku 300 zł. Faktycznie

wypłacono te świadczenia okolicznościowe, z tą różnicą, że z okazji rozpoczęcia roku szkolnego zasady wypłaty zmieniono, wypłacając kwotę 100 zł dla każdego uprawnionego. W roku 2010 również na podstawie planu działalności socjalnej oraz uchwał Zarządu wypłacono świadczenia okolicznościowe według tych samych zasad stażowych z okazji majówki i świąt Bożego Narodzenia. Na tych samych zasadach i podstawie w 2011 roku świadczenia okolicznościowe wypłacono uprawnionym z uwagi na staż pracy z okazji Wielkanocy i świąt Bożego Narodzenia. Uprawnieni pracownicy nie składali wniosków o świadczenia okolicznościowe. Zarząd spółki uchwałą z dnia 19 sierpnia 2009 r. nr 11 zmienił, bez konsultacji z przedstawicielami załogi, zasady wypłaty świadczeń z okazji rozpoczęcia roku szkolnego decydując o wypłacie po 100 zł na każdego uprawnionego.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji odnośnie zarzutu płatnika sprowadzającego się do zakwestionowania uprawnienia organu do kontroli wydatkowania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powołał treść art. 83 ust. 1 pkt. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i wskazał, że wobec jego treści organ rentowy mógł wydając decyzję, objąć ich zakresem środki wypłacone przez płatnika z ZFŚS, ponieważ kontroluje prawidłowość opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Następnie Sąd Okręgowy podniósł, że zgodnie z podważanym przez płatnika przepisem § 2 ust.1 pkt. 19 rozporządzenia w sprawie ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne: podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przepis ten bez wątpliwości wprowadza wyjątki od zasady, że wszystkie przychody pracownika, które uzyskał od pracodawcy stanowią podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenie społeczne (zdrowotne). Jako wyjątek od zasady powyższy przepis nie podlega wykładni rozszerzającej.

Sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że płatnik zaskarżając decyzje organu rentowego powołał się na zapisy Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w tym jego § 5, odnoszący się do tworzenia planu gospodarowania środkami funduszu, oraz na fakt, iż kwestionowane przez organ rentowy wypłaty były dokonywane z funduszu, o którym ten regulamin mówi. W odpowiedzi na powyższe sąd meriti wskazał, że samo źródło finansowania nie przesądza o przeznaczeniu środków z funduszu na cele socjalne, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zgodnie z którym przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (ust. 1). Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów (ust. 2).

Zatem sąd pierwszej instancji podkreślił, że w niniejszej sprawie ustalenia i oceny wymagało, czy sporne wypłaty dokonane z funduszu miały charakter socjalny. Rozstrzygnięcie tej kluczowej kwestii spowodowało konieczność przeanalizowania trybu dokonywania wypłaty oraz zastosowania kryteriów socjalnych.

W ocenie Sądu Okręgowego materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wykazał niezaprzeczalnie, że płatnik składek dokonywał wypłat kwestionowanych świadczeń w latach 2009-2011 - niezgodnie z regulaminem ZFŚS, a ponadto z naruszeniem regulacji art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W regulaminie obowiązującym u płatnika określono tryb ubiegania się o świadczenia z Funduszu. Procedura wymagała, aby osoby uprawnione składały oświadczenia (wnioski), w których wskazują wysokość dochodu na osobę w rodzinie z trzech miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku i cel na jaki chcą uzyskać pomoc wykorzystać i w jakim terminie (§ 11 in fine i § 12 Regulaminu). Kierownik zakładu miał wydawać decyzje o przyznaniu pomocy w terminie 7 dni od otrzymania wniosku, biorąc pod uwagę sytuację życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej, wielkość uzyskanej wcześniej pomocy z Funduszu, możliwości finansowe Funduszu i ilość złożonych wniosków (§ 10 i 13 Regulaminu). Sąd Okręgowy wskazał, że z dokumentacji kontrolnej wynika, iż brak jest indywidualnych wniosków

o pomoc w związku z okolicznościami, na które środki były przyznawane. Brak jest również stanowczych dowodów na potwierdzenie rozważenia indywidualnej sytuacji pracowników. Z zeznań płatnika złożonych w postępowaniu administracyjnym oraz sądowym nie wynika, że taka spersonalizowana ocena miała miejsce. Fakt posiadania informacji o sytuacji pracowników przekazywanych przełożonym przy okazjach spotkań w pracy nie wyczerpuje dokonania analizy sytuacji pracowników. Tym bardziej, że nawet przy przyjęciu, że taka wiedza była przekazywana przełożonym nie przełożyło się to na sposób wydatkowania środków, bowiem zostały one rozdysponowane zgodnie z uchwałami przedstawionymi w stanie faktycznym, czyli bez kierowania się kryterium socjalnym, a jedynie stażem pracy. Staż pracy w firmie (...) nie jest w jakimkolwiek elemencie kryterium socjalnym, tj. takim, które opiera się na analizie sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych pracowników. Staż pracy pozostaje indyferentny w stosunku do sytuacji łącznie analizowanych warunków rodzinnych, materialnych i życiowych poszczególnych pracowników. Nie ma podstaw do przyjęcia, że kryterium socjalnym jest, jak wskazywał płatnik, wkład pracownika w tworzenie funduszu. Ten sposób wydatkowania środków całkowicie pomija cel na jaki fundusz jest tworzony, czyli na cele socjalne, a nie celem wynagradzania pracowników. Zastosowanie wyjątkowej regulacji zwolnienia od wliczenia do podstawy wymiaru składek odnosi się tylko do świadczeń, których wypłata odbywała się zgodnie z zasadami Regulaminu ZFŚS obowiązującego u danego pracodawcy oraz była uzależniona od sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej osoby uprawnionej. Brak spełnienia tych warunków spowodował, że sporne wypłaty nie mogły być uznane za określone w § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia i stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zainteresowanych pracowników. Jednocześnie sąd meriti zaznaczył, że jest to pogląd ugruntowany w judykaturze i literaturze. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 r. czytamy wprost: przepis ten (§ 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia) nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń, ale także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ramy te zaś określają przepisy ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej". W komentarzu A. M. czytamy natomiast: artykuł 8 ust. 1 u.z.f.ś.s. określa podstawową zasadę wykorzystywania środków funduszu, stanowiącą, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie zawiera przepisu upoważniającego do tworzenia zasad podziału funduszu będących w sprzeczności z przepisem art. 8 ust. 1 u.z.f.ś.s., jest to więc przepis bezwzględnie obowiązujący. Brzmienie art. 8 ust. 1 u.z.f.ś.s. nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Byłoby to bowiem w istocie przyznawanie tym osobom dodatku do wynagrodzenia czy emerytury. Przepis ten wyraźnie bowiem określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. To powiązanie może oznaczać tylko jedno: im gorsza jest sytuacja osoby uprawnionej, tym wyższe powinno być świadczenie. Nakłada to na przyznających świadczenia obowiązek indywidualnej (w żadnym wypadku zbiorowej) kwalifikacji wniosków. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 12/05, stwierdził, że wydatkowanie środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych z zastosowaniem kryterium stażu pracy, bez uwzględnienia kryterium socjalnego i sprzecznie z zakładowym regulaminem świadczeń socjalnych jest niezgodne z ustawą w rozumieniu art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W sposób jasny powyższe rozważania podsumował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, (LEX nr 537030) stwierdzając, iż przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady. Jeżeli wypłata bonów towarowych nie ma charakteru socjalnego, gdyż nie wiąże otrzymania bonów z kryterium socjalnym, to bony należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe - Dz. U. nr 161, poz. 1106 oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych).

W niniejszej sprawie płatnik (...) S.A. nie stosował procedury regulaminowej przy wypłacie świadczeń oraz nie zastosował kryterium socjalnego. Stąd uprawnione jest twierdzenie, że nie były to zatem świadczenia wypłacane na cele socjalne. Świadczą o tym jednoznacznie zapisy planów działalności socjalnej oraz uchwał Zarządu spółki za sporne okresy, w których wysokość świadczeń uzależniono od stażu pracy uprawnionych, w myśl zasady im wyższy staż pracy tym wyższe świadczenie.

Zatem Sąd Okręgowy uznał, że sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z tego Regulaminu, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Ponadto, w ocenie sądu meriti, bez wpływu na powyższą konkluzję są trudności jakie przedstawił płatnik składek w związku z oceną sytuacji życiowej i materialnej pracowników. Należy jedynie opracować czytelne kryteria, które pozwolą na zobrazowanie sytuacji rodzinnej, wysokości dochodów przypadających na członka rodziny i przy wypłacie środków stosować przyjęte założenia oraz tryb postępowania przyjęty w regulaminie.

Biorąc powyższe pod uwagę, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

O kosztach procesu sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim w całości nie zgodził się (...) S.A. z siedzibą w G. zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania:

- art. 232 k.p.c. poprzez dopuszczenie z urzędu dowodu z dokumentów w aktach ZUS pomimo, że nie zachodziły w sprawie wyjątkowe okoliczności uzasadniające dopuszczenie dowodu niezawnioskowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a strona była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika;

- art. 5 k.p.c. poprzez naruszenia zasady równości stron, polegające na zastosowaniu wobec płatnika składek sankcji określonej w przepisie art. 207 § 3 k.p.c., ze wskazaniem, że płatnik składek był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika oraz dopuszczeniu z urzędu wniosków dowodowych nie zgłoszonych w odpowiedzi na odwołanie, w sytuacji, gdy zarówno płatnik składek jak i organ rentowy reprezentowani byli przez profesjonalnych pełnomocników;

- art. 207 § 6 k.p.c. i art. 217 § 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przesłuchanie w charakterze strony R. M., w sytuacji, gdy przeprowadzenie dowodu nie spowodowałoby zwłoki w rozpoznaniu sprawy, albowiem wniosek został złożony na pierwszej rozprawie, która została odroczone, tak więc istniała możliwość, bez uszczerbku dla szybkości postępowania, przeprowadzenia dowodu z przesłuchania w charakterze strony R. M.;

- art. 227 k.p.c. w związku z art. 217 § 3 k.p.c. poprzez uznanie, że dowód z przesłuchania w sprawie w charakterze strony zmierza do ustalenia treści regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, choć dowód ten został zgłoszony na okoliczność sposobu i zasad przyznawania świadczeń socjalnych oraz przyjętych kryteriów ich podziału;

- art. 244 k.p.c. i art. 235 § 1 k.p.c. przez dopuszczenie dowodu z dokumentów w aktach ZUS bez ujawniania poszczególnych dokumentów, co uniemożliwia stronie zajęcie stanowiska odnośnie do każdego dokumentu, jak również narusza zasadę bezpośredniości, wyrażającą się w tym, że postępowanie dowodowe odbywa się przed sądem orzekającym, zaś sąd pierwszej instancji oparł orzeczenie na aktach postępowania administracyjnego.

2. sprzeczność ustaleń sądu pierwszej instancji z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że wypłacane przez płatnika składek świadczenia były dodatkami do wynagrodzenia, a nie świadczeniami

socjalnymi, pomimo, iż świadczenia te były wypłacane z funduszu socjalnego i spełniały przesłanki do uznania ich za świadczenia socjalne, albowiem były wypłacane w oparciu o kryteria uzależnione od sytuacji życiowej pracowników.

3. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przez przyjęcie, że świadczenia wypłacone pracownikom płatnika składek stanowią ich przychód, który wliczony jest do podstawy wymiaru składek,

- § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez niezastosowanie tego przepisu,

- art. 8 ust. 1 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych, przez przyjęcie, że płatnik składek dokonując wypłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie zastosował kryteriów uzasadniających przyznanie świadczeń z funduszu.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie w całości odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dotyczącej K. B.,

- zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie II i zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed sądem pierwszej instancji według norm przepisanych

ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji;

- zasądzenie kosztów postępowania przed sądem drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Nadto skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu z przesłuchania w charakterze strony R. M. na okoliczność sposobu i zasad wydatkowania środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w latach 2009-2011, kryteriów i zasad przydziału świadczeń z Funduszu w powyższym okresie.

W uzasadnieniu apelujący omówił poszczególne zarzuty przytaczając bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego na poparcie każdego z nich. Nadto wskazał, że uzasadnienie wyroku w przedmiotowej sprawie jest analogiczne w swym kształcie literalnym - zarówno w części opisowej, ustalonego stanu faktycznego, jak i wyводу prawnego - do treści uzasadnienia orzeczenia z dnia 25 marca 2014 r. tego Sądu zapadłego w podobnej sprawie o sygn. akt VI U 718/13. Zdaniem płatnika powyższe świadczy o tym, że w sporządzonym uzasadnieniu doszło do nieujawnienia sfery motywacyjnej orzeczenia zapadłego w sprawie o sygn. akt VI U 536/13, poprzez całościowe oparcie jego treści na uzasadnieniu orzeczenia zapadłego w analogicznej sprawie (skopiowanie uzasadnienia), co tym samym implikuje brakiem wszystkich istotnych elementów - które winien ustalić Sąd rozpoznając sprawę osobiście - tak w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych oraz oceny stanu prawnego, składających się na merytoryczne sprawozdanie z przeprowadzonej rozprawy oraz narady, a to z kolei uniemożliwia poddanie zapadłego orzeczenia oceny międzyinstancyjnej. Przy czym, w ocenie skarżącego w niniejszej sprawie podstawą prawną uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania go do ponownego rozpatrzenia jest nieważność postępowania wynikająca z art. 379 pkt 5 k.p.c., którą sąd odwoławczy winien wziąć pod uwagę z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, iż wypłacane zainteresowanym świadczenia nie były wypłacane na cele socjalne lecz jako swoistego rodzaju dodatki do wynagrodzenia. Ze stanowiskiem tym w żaden sposób nie można się zgodzić.

Przedstawiając swoje stanowisko apelujący reasumował, że skoro dokonane przez płatnika składek wypłaty sfinansowane zostały, co jest bezsporne, ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych jako świadczenia na okoliczność świąt Bożego Narodzenia, Świąt Wielkanocnych, czy nowego roku szkolnego, to zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia nie są wliczane do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie, gdyż mieszczą się w dyspozycji tego przepisu. Niezasadne jest zatem przyjęcie przez organ rentowy, że przysługują mu uprawnienia do weryfikacji kryteriów socjalnych.

Ponadto płatnik podkreślił, że doświadczenie życiowe wskazuje, iż w zakładach pracy, w których są tworzone fundusze świadczeń socjalnych (nie wyłączając sądów, prokuratur i ZUS) świadczenia socjalne z tytułu Świąt Bożego Narodzenia czy Świąt Wielkanocnych są wypłacane pracownikom bez składania w formie pisemnej wniosku o to świadczenie. W przedmiotowej sprawie świadczenia były przyznawane na podstawie uchwały zarządu, czyli decyzji pracodawcy, zachowany więc został, wbrew stanowisku sądu pierwszej instancji, § 10 i 13 Regulaminu ZFŚS.

Odnosząc się do kwestii celu socjalnego apelujący podniósł, że ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych definiuje w art. 2 pkt 1, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Definicja ta daje zatem pracodawcy możliwość wręczania ze środków funduszu, między innymi, bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia, Świąt Wielkanocnych, czy nowego roku szkolnego, z tytułu zwiększonych wydatków w tych okresach. Warunkiem umożliwiającym ich przyznanie jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu, co też w przedmiotowej sprawie ma miejsce i wynika z § 9 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. W tym ujęciu nie można pominąć, że uwarunkowania kulturowe i obyczajowe Polaków wskazują na zdecydowanie rodzinny charakter zarówno Świąt Bożego Narodzenia jak i Świąt Wielkanocnych. Powszechnie akceptowane jest wystawne i podniosłe przeżywanie tych świąt jak i obdarowywanie członków rodziny prezentami. Wiąże się to zaś z kosztami. Podobnie rzecz ma się w okresie poprzedzającym rozpoczęcie każdego roku szkolnego, charakteryzującym się zwiększonymi w sposób znaczny wydatkami na zakup podręczników, zeszytów, przyborów szkolnych dla członków rodziny pracowników Odwołującego się.

Podsumowując apelujący stwierdził, że wypłata środków z rachunku zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w wysokości nieprzekraczającej wskazanej w przepisach ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych jest zawsze wypłatą świadczeń finansowanych ze środków na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wypłacone zatem ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i bezsprzecznie na cele socjalne środki finansowe, nie stanowią podstawy wymiaru składek zarówno na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe pracowników, składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników, składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Pracy.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie w całości i zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W ocenie organu zarzuty i wywody odwołującego się w przedmiocie naruszenia przez sąd meriti wskazanych w apelacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego są całkowicie chybione. Nie znajduje w szczególności potwierdzenia zarzut naruszenia art. 235 § 1 k.p.c., bowiem sąd w toku postępowania dowodowego konfrontował przeprowadzone dowody, w tym z przesłuchania w trakcie kontroli, reprezentanta płatnika- R. M., z dowodami w aktach przedłożonych przez ZUS. Organ podkreślił, że w tym zakresie strona przeciwna pomija, iż w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd wyartykułował podstawę ustaleń faktycznych (np. uchwały Zarządu odwołującego się, plany działalności socjalnej za sporny okres oraz przesłuchanie, w trakcie kontroli, reprezentanta płatnika - R. M.). Żadna ze stron nie kwestionowała tych dowodów (bezsporne).

Oдноśnie zarzutu naruszenia art. 244 i 323 k.p.c. organ podkreślił, że strona przeciwna czyniąc wywody pomija, iż specyfiką postępowania odwoławczego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest kontynuacja postępowania organu rentowego przez Sąd, który weryfikuje stanowisko organu wyrażone w decyzjach i bada ich legalność właśnie w

oparciu o akta postępowania administracyjnego, w tym akta kontroli płatnika. Przedmiotowe akta kontroli zawierają jednoznacznie w treści oświadczenie reprezentanta płatnika R. M., który potwierdził wadliwy tryb wypłaty świadczeń. Z uwagi na powyższe przedmiotowy wniosek strony przeciwnej o przesłuchanie wyżej wymienionego jest bezzasadny, ponadto zmierza do modyfikacji dotychczasowego stanowiska skarżącej. W tym zakresie w ocenie organu jako całkowicie chybionym należy uznać zarzut apelacji, polegający na rzekomym naruszeniu, art. 5 k.p.c. art. 207 § 6 k.p.c. i art. 217 § 2 k.p.c. Z tych przyczyn wnoszę o oddalenie zawartego w apelacji wniosku dowodowego pełnomocnika płatnika o dopuszczenie dowodu z przesłuchania w charakterze strony R. M. jako spóźnionego.

Dalej odnośnie zarzutu naruszenia prawa materialnego organ podzielił stanowisko sądu, że przyjęte kryterium stażu, pracy nie wyczerpuje dokonania analizy indywidualnej sytuacji pracowników, a o wadliwym sposobie przyznawania spornych świadczeń przesądza fakt nie przestrzegania, przez płatnika regulaminowej procedury, która wymagała, aby osoby uprawnione składały oświadczenia (wnioski), w których wskazują wysokość dochodu na osobę w rodzinie z trzech miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku i cel na jaki chcą uzyskać pomoc wykorzystać i w jakim terminie (§ 11 in fine i § 12 regulaminu).

Reasumując organ wskazał, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, natomiast apelacja strony przeciwnej, mimo obszernych wywodów, stanowi zwykłą polemikę z prawidłowo poczynionymi ustaleniami Sądu, co powinno skutkować jej oddaleniem jako bezzasadnej.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Sąd Apelacyjny, wbrew zarzutom apelującego, podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną, zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że sporne w niniejszej sprawie świadczenia w postaci świadczeń finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy od kwietnia 2009 r. do grudnia 2011 r. oraz z okazji nowego roku szkolnego w sierpniu 2009 r., chociaż przyznane i wypłacone pracownikowi K. B. w ramach ZFŚS stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego.

Przed wszystkim z uwagi na zgłoszenie zarzutu nieważności postępowania (art. 379 pkt. 5 k.p.c. - jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw) należy wskazać, że niniejsza sprawa jest jedną z kilku, które wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Szczecinie i praktycznie w każdej z nich strony podnoszą te same okoliczności i argumenty, co uprawniało także sąd do powielania już przyjętego stanowiska w uzasadnieniu wyroku, jeżeli nie dostrzegł potrzeby zmiany w tym zakresie. Przy czym nie można pomijać faktu, że sporządzając uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy sporządził je do niniejszej sprawy, wskazując z imienia i nazwiska pracownika – zainteresowanego objętego niniejszym postępowaniem. Okoliczność, że treść dokumentów stanowiących podstawę ustaleń faktycznych jest tożsama we wszystkich (dotychczas) rozpoznanych sprawach nie budzi żadnych wątpliwości, jeżeli uwzględni się fakt, że płatnik takie dokumenty złożył akt organu rentowego w czasie postępowania wyjaśniającego, a odzwierciedlają one obowiązujące uregulowania w zakresie pomocy socjalnej udzielanej pracownikom z ZFŚS w latach 2009-2011.

Oczekiwanie, że w każdej z tych spraw sąd pierwszej instancji będzie w odmienny sposób redagował uzasadnienie wyroku, przy tych samych ustaleniach faktycznych co do istoty sprawy i podstawach prawnych rozstrzygnięcia jest oczekiwaniem nieadekwatnym do czasu wysokiego poziomu skomputeryzowanej codzienności. Same strony korzystają z tego postępu technicznego i nie mogą odmawiać tego sądowi.

Następnie należy ustosunkować się do zarzutów naruszenia prawa procesowego, bowiem stwierdzenie ich zasadności prowadziłoby do zakwestionowania zarówno ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd pierwszej instancji, jak i oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie.

W odpowiedzi na zarzut naruszenia:

- art. 232 k.p.c. poprzez dopuszczenie z urzędu dowodu z dokumentów w aktach ZUS pomimo, że nie zachodziły w sprawie wyjątkowe okoliczności uzasadniające dopuszczenie dowodu niezawnioskowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych,

- art. 5 k.p.c. poprzez naruszenia zasady równości stron, polegające na zastosowaniu wobec płatnika składek sankcji określonej w przepisie art. 207 § 3 k.p.c., ze wskazaniem, że płatnik składek był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika oraz dopuszczeniu z urzędu wniosków dowodowych nie zgłoszonych w odpowiedzi na odwołanie, w sytuacji, gdy zarówno płatnik składek jak i organ rentowy reprezentowani byli przez profesjonalnych pełnomocników,

- art. 244 k.p.c. i art. 235 § 1 k.p.c. przez dopuszczenie dowodu z dokumentów w aktach ZUS bez ujawniania poszczególnych dokumentów, co uniemożliwia stronie zajęcie stanowiska odnośnie do każdego dokumentu, jak również narusza zasadę bezpośredniości, wyrażającą się w tym, że postępowanie dowodowe odbywa się przed sądem orzekającym, zaś sąd pierwszej instancji oparł orzeczenie na aktach postępowania administracyjnego

należy wskazać, że zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie stanowiskiem, którego wyrazem jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008 r., I UK 151/08 (LEX nr 580253) postępowanie przed organem rentowym jest pierwszym etapem sprawy i po odwołaniu do sądu stanowi część tego samego postępowania, zatem akta organu rentowego nie stanowią odrębnego dowodu lecz dokumentują dotychczasowy stan sprawy. Po wniesieniu odwołania organ rentowy przekazuje akta sprawy sądowi (art. 477⁹ § 2 k.p.c.). Nie dopuszcza się tu zatem dowodu z akt organu rentowego, gdyż nie są to akta odrębnej sprawy. Nie jest więc konieczne indywidualne ujawnianie poszczególnych dokumentów z tych akt. Nie zachodzi tu sytuacja prowadzenia w sprawie cywilnej dowodu z akt innej sprawy.

Podzielając powyższe stanowisko dopuszczenie przez sąd pierwszej instancji dowodu z akt organu rentowego bez wskazania, które konkretnie dokumenty w nich znajdujące się sąd uwzględnia nie stanowi naruszenia prawa procesowego. Było natomiast czynnością zbędną. Cała bowiem dokumentacja zgromadzona przez organ rentowy dokumentuje dotychczasowy przebieg sprawy.

Również zarzut naruszenia art. 207 § 6 k.p.c. i art. 217 § 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przesłuchanie w charakterze strony R. M. oraz art. 227 k.p.c. w związku z art. 217 § 3 k.p.c. przez uznanie, że dowód z przesłuchania w sprawie w charakterze strony zmierza do ustalenia treści regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, należało uznać za chybiony.

Zgromadzony materiał dowodowy w postaci zakładowego regulaminu świadczeń socjalnych obowiązującego w spornym okresie u płatnika składek oraz planów działalności socjalnej, a także przy uwzględnieniu bezspornego faktu wypłaty świadczeń w wysokości ustalonej przez organ rentowy, pozwala bowiem na jednoznaczne ustalenie, że pracodawca przyznając pomoc finansową z zakładowego funduszu socjalnego nie uwzględniał sytuacji rodzinnej i majątkowej pracowników, a jedynym kryterium ustalenia wysokości takiej pomocy był staż pracy.

W tej sytuacji nawet aktualnie podnoszone twierdzenie, że strona stosowała inne kryterium przydziału środków finansowych z ZFŚS nie mogłoby doprowadzić do zmiany tak pewnie ustalonych faktów i to na podstawie dokumentacji pochodzącej bezpośrednio od płatnika składek.

Również kolejny zarzut sprzeczności ustaleń sądu pierwszej instancji z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającej na przyjęciu, że wypłacane przez płatnika składek świadczenia były dodatkami do wynagrodzenia, a nie świadczeniami socjalnymi, pomimo, iż świadczenia te były wypłacane z funduszu socjalnego i spełniały przesłanki do uznania ich za świadczenia socjalne, albowiem były wypłacane w oparciu o kryteria uzależnione od sytuacji życiowej pracowników oraz naruszenia wymienionych przepisów prawa materialnego, okazał się chybiony.

Zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy systemowej. Natomiast zgodnie z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Zatem, na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy

systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej. Natomiast z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, do których na mocy punktu 19 zaliczono świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia oraz źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc pomoc finansowana jest ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS, to nie jest ona wliczana do podstawy wymiaru składek, gdyż mieści się w dyspozycji tego przepisu. Wskazana podstawa materialnoprawna zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przekonuje więc, że rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania.

Wadliwe jest przy tym założenie, aby wskazany cel socjalny utożsamiać wyłącznie z określonymi kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to, aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Uprawnienie takie w żadnym razie nie wynika z przytoczonych podstaw prawnych. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego obowiązujące w tej mierze regulacje (przede wszystkim cytowany § 2 pkt 19 rozporządzenia) wyraźnie sprowadzają uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie do ustalenia, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania pomocy, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, między innymi, w wyrokach z dnia 11 października 2012 r. (III AUa 539/12), 4 grudnia 2012 r. (III AUa 570/12), czy 17 stycznia 2013 r. (III AUa 647/12).

Nie można jednak pomijać oczywistego faktu, że analiza zachowania pracodawcy realizującego cele socjalne oczywiście powinna uwzględniać obowiązujące w tym względzie przepisy prawa pracy i powinna być prowadzona w każdym przypadku, który budzi wątpliwości. Obowiązek pracodawcy zaspokajania w miarę możliwości i warunków potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych pracowników wynika z art. 16 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (j. t. Dz. U. z 1998 r., nr 21, poz. 94 ze zm.) i jest jedną z podstawowych zasad prawa pracy. Ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników. Pracodawcy nie mają zatem bezwzględnego obowiązku prowadzenia działalności socjalnej na rzecz pracowników, gdyż przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności, przy czym, aby nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie, obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został warunkowo ujęty w ustawie o z.f.ś.s. Uprawnia ona pracodawców do modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, aby umożliwić im uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości.

Nie można pomijać, że zgodnie z intencją ustawodawcy ZFŚS jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej, między innymi, na rzecz pracowników i ich rodzin. Art. 1 ust. 1 ustawa o z.f.ś.s. określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej "Funduszem", i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych, ale przy założeniu, że fundusz został uruchomiony. Bez wątplenia zatem pojęcie socjalny utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei, zasady gospodarowania funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków funduszu finansuje się zatem świadczenia nie wynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej pracy. Jedynie te działania,

które podejmowane są w interesie pracowników, a nie pracodawcy mieszczą się w ustawowym pojęciu zakładowa działalność socjalna.

Jednocześnie w sprawie należy podnieść, że ustawa o z.f.ś.s. definiuje w art. 2 pkt 1, iż działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Warunkiem umożliwiającym przyznanie pomocy z funduszu jest zapisanie form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu ich przyznawania (czy przyznanie następuje np. na wniosek osoby uprawnionej, czy też z inicjatywy pracodawcy), a to w myśl art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy. Stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu. Ustawa o z.f.ś.s. wyklucza bowiem tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności z art. 8 ust. 1; jest to przepis bezwzględnie obowiązujący. Brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. nie upoważnia zatem do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości w zależności od stażu pracy, co miało miejsce w niniejszej sprawie. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przywołane przepisy prawa świadczą, że przy wypłacaniu świadczeń z ZFŚS konieczne jest rozróżnienie ich wysokości na rzecz poszczególnych pracowników w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej konkretnego beneficjenta. W niniejszej sprawie płatnik składek obowiązkowi temu nie sprostał. Uzależnienie bowiem wartości przyznanej pomocy jedynie od stażu pracy uprawnionego nie jest wypełnieniem kryterium, o którym mówi ustawa.

Zatem odpowiadając na zarzuty (naruszenia prawa procesowego i materialnego) apelacji płatnika, przyjmując należało, że wartość pomocy udzielonej od grudnia 2009 r. do kwietnia 2011 r. ze środków Funduszu nie była uzależniona od przewidzianego w cytowanej wyżej ustawie kryterium sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej pracownika, skoro wartość tej pomocy uzależniona była jedynie od stażu, którego to nie sposób zaliczyć do wymienionych wyżej kryteriów. Niezależnie zatem od tego czy pracodawca znał sytuację materialną i życiową swoich pracowników, to jednak przy podziale świadczeń bezspornie kierował się innymi kryteriami niż socjalne. Zasadnie zatem Sąd Okręgowy uznał, że wartość tej pomocy stanowiła przychód, który należało wliczać do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników.

Wskazując na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako nieuzasadnioną (punkt I).

O kosztach, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego. Niniejsza sprawa co prawda nie jest sprawą o świadczenie z ubezpieczenia społecznego, ale sprawą najbardziej zbliżoną do tych spraw. Dlatego na podstawie § 5 w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) sąd odwoławczy ustalił wysokość wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym – w wysokości 120 zł.

Zatem, skoro oddalono apelację płatnika, uznać należało, że odwołujący się przegrał postępowanie w drugiej instancji, a wobec tego, zasądzono od odwołującego się na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie – 120 zł, zgodnie z powołanymi powyżej przepisami (punkt 2 sentencji wyroku).

SSA Urszula Iwanowska SSA Zofia Rybicka-Szkibiel SSA Romana Mrotek